

HARTELIJK WELKOM allemaal en dank je wel voor uw aanwezigheid.

Ik wil Rita, Ellen, Evert en de andere leden van het bestuur van Art Traverse bedanken voor de uitnodiging om te exposeren via een tip van Caro Bensa, en Henk Visch voor zijn spontane reactie tot deelname aan het gebeuren: 'IK ZIE JE MORGEN'. En ook bedank ik Henk voor zijn aanmoediging om hier zelf het woord te nemen om de tentoonstelling te openen.

In wat volgt zal ik proberen in taal iets aan te raken aangaande het werkproces, iets wat eigenlijk onzegbaar is. De ervaring van een werk en werkproces is zo gelaagd en vol onverwachte wendingen, al koester ik zeker wel een bepaalde methodiek, zoals die verschijnt in de Laocoön of in het poëtische werk van Wallace Stevens of in 'Die Nacht' van Max Beckmann, een zeker originating principle.

Ontelbaar veel situaties en thema's hebben deel aan de verschijning van een werk. Een essentiële of een meest belangrijke oorzaak is niet te benoemen want ze schuilt in de relationaliteit en in de beweeglijkheid van het oog. De wereld ontvouwt zich slechts beetje bij beetje en nooit in haar geheel. De aquarel- en oliewerken komen uit elkaar voort en worden organisch ontwikkeld. Ik sta er steeds middenin. Ook de ontmoetingen met Henk zijn in het werk. Ik ken Henk al lang, een heel leven. In duistere en lichte tijden, samen met Irene, warm en alert, wakker makend, de waarneming en het denken intensiverend en de situatie openbrekend. Ik raak er altijd geactiveerd en geïnspireerd door. We wisselden veel brieven, eerst nog op dun papier en vaak met potlood geschreven, de ultrakleine lettertjes, zo dichtbij, een voortdurend naderen en tastend raken aan de betovering die zich juist buiten de taal ophoudt. Schrijven over en vanuit de waarneming wordt zingen, details van een gloeiende dageraad, alle zinnen open. De ervaringen waarin het gaat over verandering en wording. Wereldbeelden welke mijn nieuwsgierigheid en onbevangenheid dreigen te vertroebelen worden transparant.

Kijk ik naar een beeld van Henk dan zie ik in ieder werk een openbreken, een gebeurtenis die mij activeert, wat de filosoof Badiou waarheid noemt, het is het breken met de status quo, het is het nog ongekende en volop hier. Dat beeld wast mijn oog schoon. Ik kijk en raak buiten de tijd en wordt geraakt. Hoe stil het daar staat het is altijd in beweging en vol bewogenheid. Ik zie dat tragiek evenzeer verbonden is met de voortgang van het bestaan als harmonie, ik zie een eindigheid en een begin, een verval en wording. Ergens onderaan een oude brief schrijft Henk: "De kunst niet als een meerwaarde van het bestaan, niet als iets wat buiten het bestaan geplaatst en daar voorwerp van projectie, tot onverantwoord privaat dagdromen leidt en het onbenoembare moet vertegenwoordigen, neen ...het onbenoembare is deel van alles wat wij zeggen en doen, een onvervreemdbaar deel, daarom wil ik deelnemer zijn, elk deel is een deel van iets anders"

Zo had ik eens een bijzondere ervaring die ik hier als levende herinnering wil delen : Er bestaat een fresco van een tuin afkomstig uit de Villa van Livia geschilderd in het jaar 30 voor Christus. Het bevindt zich momenteel in Palazzo Massimo in Rome. De fresco vult de 4 muren van een zaal en laat een paradijselijke tuin zien met vele verschillende bomen,planten en vogels. Door het oppervlak van de muur heen wordt een levendige aanwezigheid onthult waarin tijd en ruimte zijn bewaard. De heerlijke lente-atmosfeer van een tuin in de namiddag.

Je voelt de archaische wind. In het kijken naar de fresco gebeurt het. Het levende moment van die dag ontvouwt zich in die vele kleine details, het oog reist er doorheen en de reine euforische werkelijkheid van 2000 jaar geleden gebeurt hier terwijl je kijkt. Het heeft niets met mimesis te maken maar alles met een intensivering van de

werkelijkheid. Zo ook is het verschijnen van een schilderij in deze tijd, te midden van de groeiende problemen van het antropoceen, evenzo een extract van de werkelijkheid. Zoals Antonin Artaud het schrijft: "Er is een fosforachtig punt waar heel de werkelijkheid weer samenkomt, maar veranderd, van gedaante verwisseld- en waardoor?-, een punt voor het magisch gebruik van de dingen. En ik geloof in mentale meteorieten, in individuele kosmogonieën."

Een schilderij is steeds een nieuw subject in wording, een unieke verschijning vol beweging waarin steeds verschillende visuele taalfragmenten en contrasten elkaar opjagen en in interactie zijn.

Het komt van de Tastzin, van het Oog en de Hand, van het Fingerspitzengefühl. Voor- en achtergrond raken met elkaar vervlochten, details moedigen mij aan om er in te reizen met het oog, ze maken een plaats vrij voor het verschil en strekken mijn horizon uit, het is een vieren van de waarneming en tegelijk besef ik dat ik niet louter alleen met mijn ogen kijk en uiteindelijk ben ik volkomen elders, met die aanwezigheid. Als in de partita van Bach, steeds in wording als ik luister. Een schilderij is nooit voorbij, het is steeds in wording als ik kijk, het is een betoverend fenomeen van emergentie. Emergentie is de ontwikkeling van een complex georganiseerd systeem. Het vertoont een bepaalde eigenschap die niet herleidbaar is door louter een reductie van hun samenstellende delen. Bij emergentie draait het om wisselwerkingen van vele factoren. Het resultaat staat niet bij voorbaat vast (zoals in het determinisme).

7 april 2018 schreef ik een brief aan Henk:

blij en op vleugels,
nog vrijer zal ik worden nu het werk samenkomt,
want het lichaam wil het proces
en van al wat we weten over de opstand die komt,

de zon likt aan de huizen, klaroen-galg van eeuwigheid,
ik lees in "het raam gaat open als een sinaasappel"
door Guillaume Apollinaire,
hij stierf in het geboortjaar
van mijn moeder 1918,
een naam die eeuwig fris is,

en, nu, ben ik wel helemaal hier ?
ik schreef een rapsodie voor moeder
en sprak als buiten mijzelf in een oude tempel,
onzichtbaar was zij aanwezig onder de witte zijde,
en drie kosmisch blauwe bloembanen de ruimte droegen,
zij stierf en werd de roos in de woestijn
en het blauw daarboven

en je schrijft streng voor de dood
en ik denk de streng van geboorte
en ik denk:
wat is schuld?
is het iets als blind zijn voor het veelzijdige,

voor het moment,
is het de samenkomst in een situatie niet zien,
is het wat ons verlamt
als we de mogelijkheid niet zien om uit de status quo te breken,
ja, je woorden in licht, zonder schuld zijn we beter en gezond en verliefd,

Lucebert schreef zoveel werken die licht geven, die open breken,
en wie durft hem dan te beschuldigen over wat hij heeft verzwegen, terwijl
hij in zijn werk met grote toewijding en zorgvuldigheid heeft gesproken,
soms is de openbaarheid een idealistisch monster dat de uniciteit van de situatie niet
kent !!!!

dankjewel voor je woorden en dat je me blijheid geeft
zodat het werk gebeuren kan, verheug me op de volgende lente,
ik hoor je stem en denk aan je voetstappen, je lach en ook Irene,
Berlijn-Amsterdam, twee steden een vleugelslag

‘Ik zie je morgen’